

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ – ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА

О. П. МІСІНЬКЕВИЧ,

С. І. ВАСИЛЮК

Науково-дослідний центр

"Хмельницька агропромпродуктивність"

Н. А. ЛІСЕВИЧ

Управління агропромислового розвитку

Кам'янець-Подільської райдержадміністрації

Досліджено проблеми і чинники зростання інвестиційної привабливості виробництва молока, запропоновано основні напрями її підвищення.

Постановка проблеми. Галузь молочного скотарства в умовах реформування агропромислового комплексу переживає не найкращі часи. Обсяги виробництва молока визначаються попитом на молочну продукцію на внутрішньому та зовнішньому ринках. Через відсутність чіткої цінової політики, подорожчання матеріальних засобів ефективність виробництва молока та його інвестиційна привабливість на більшості підприємств залишається низькою. Якщо по Україні у 1990 р. рівень рентабельності виробництва становив 32,2 %, у 2010 р. – 17,8, то у 2012 р. – лише 2,3 % (по області відповідно 28,4, 13,9 та 8,6 %), [3]. Цього недостатньо для ведення розширеного відтворення.

Спробуємо дослідити, що вплинуло та стало причиною такого становища. Актуальними питаннями економічної політики держави є структурна перебудова і модернізація сільськогосподарського виробництва та розвиток інноваційної моделі виробництва. Неодмінні умови розвитку сільського господарства – активізація інвестиційної діяльності, нарощування виробничого потенціалу галузі, забезпечення правової бази формування сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату в аграрному секторі. Основою для рішення інвестора про вкладання коштів виступає позитивна інвестиційна привабливість підприємства та професійність аналітиків в оцінюванні діяльності даного підприємства чи його окремої галузі.

Питання залучення інвестицій та їх раціонального використання особливо важливе в умовах нинішнього важкого економічного становища галузі. Дослідження стану інвестиційної діяльності в АПК, виявлення перешкод підвищення віддачі інвестиційних вкладень та обґрунтування напрямів їх усунення сприятиме підвищенню ефективності діяльності різних галузей аграрного сектора та підвищенню рівня його конкурентоспроможності.

Актуальність дослідження визначається об'єктивною необхідністю подолання кризових процесів, що мають місце в аграрному секторі економіки та підвищення інвестиційної привабливості у молочному скотарстві.

Аналіз останніх досліджень. Реформування агропромислового сектора економіки України у зв'язку з переходом її до ринкових відносин зумовили необхідність вибору нових методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарського виробництва, зокрема продукції молочного скотарства.

Питання інвестиційної діяльності та пошук напрямів підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств стали об'єктом дослідження багатьох учених-економістів: В. Г. Андрійчука, І. О. Бланка, В. І. Бойка, М. В. Зубця, М. Й. Маліка, В. Я. Месель-Веселяка, П. Т. Саблука, О. М. Шпичака та ін.

Дослідження з проблем оцінки інвестиційної привабливості та відповідно економічної ефективності і конкурентних переваг виробництва продукції молочного скотарства мають дещо розрізнений характер, при цьому недостатньо висвітлені саме інноваційно-

інвестиційні аспекти виробництва молока в ринкових умовах, і тому вони потребують подальших досліджень.

Мета статті – аналіз стану інвестиційної привабливості аграрних підприємств Хмельницької області та визначення чинників впливу на її підвищення.

Виклад основного матеріалу. В аграрному секторі економіки стан інвестиційної діяльності має недостатній рівень, єдиного розуміння про суть поняття інвестиційна привабливість немає, не в повному обсязі досліджено і її взаємозв'язок з господарсько-фінансовим станом підприємства і його фінансовою стійкістю.

Поняття інвестиційна привабливість має різний зміст для кредитора: банку та інвестора. Якщо для банку інвестиційна привабливість визначається його платоспроможністю, то для інвестора-акціонера – ефективністю господарсько-фінансової діяльності, тобто прибутковістю на наявні активи.

І. Бланк інвестиційну привабливість визначає як інтегральну характеристику окремих підприємств – об'єктів майбутнього існування – з позицій перспективності розвитку, збуту продукції, ефективності використання активів та їх ліквідності, стану платоспроможності і фінансової стійкості. Він розглядає оцінку потенційних і перспективних об'єктів інвестування за допомогою методів маркетингового і фінансового аналізу і на формуванні інтегрованого узагальнення результатів оцінки [2].

Інвестиційна привабливість, за визначенням М. М. Крейніної, залежить від показників, які характеризують фінансовий стан підприємства. Але якщо звзунти проблему, інвесторів цікавлять показники, що впливають на прибутковість капіталу господарюючого суб'єкта, курс акцій, рівень виплачуваних дивідендів [4, С. 47].

Інвестиційна привабливість підприємств – це сукупність характеристик його виробничої, фінансової, управлінської, менеджментської діяльності та перспектив залучення інвестиційних ресурсів. Це насамперед кількісні і якісні показники, які характеризують не тільки господарсько-економічну і фінансову діяльність, а й стан маркетингового, менеджментського, кадрового, інфраструктурного, інформаційного та правового забезпечення. Для того щоб адекватно та ефективно представляти інвестиційну привабливість підприємств, доцільно вміти точно оцінювати вплив окремих чинників інвестиційної привабливості. Оскільки в літературних джерелах не існує одностайного визначення впливу чинників на інвестиційну привабливість, то необхідно провести аналіз, який сприятиме визначенню чіткої системи інвестиційної привабливості підприємств.

Зокрема С. Буткевич, класифікуючи чинники, що впливають на інвестиційну привабливість, поділяє їх на дві групи: позитивні і негативні. Позитивні чинники – це: розвинута виробнича інфраструктура, місткий ринок, сприятливі природно-кліматичні умови, велика чисельність населення, високий рівень кваліфікації кадрів, низький рівень конкуренції. Негативні чинники – нерозвинутий фінансовий ринок, низький рівень гарантії для іноземних інвесторів, довга процедура реєстрації підприємств, негативний міжнародний рейтинг. Незважаючи на таке визначення негативних чинників, саме їх розглядає більшість зарубіжних рейтингових агенцій.

Для покращення своїх позицій та здатності конкурувати на ринку одним із основних завдань підприємств є підвищення їх інвестиційної привабливості для вітчизняних і іноземних інвесторів. Саме тому нами пропонується наступна характеристика чинників, які визначають інвестиційну привабливість підприємств (табл. 1).

Це далеко не повний перелік внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на інвестиційну привабливість підприємства, і кожен інвестор може доповнювати їх, виходячи з прогнозованої стратегії розвитку (наприклад, кліматичні умови чи родючість ґрунту). Нині основними чинниками, що формують інвестиційну привабливість аграрних підприємств Хмельницької області насамперед виступають сприятливі природно-кліматичні умови, родючі ґрунти, економіко-географічне розташування та розгалужена транспортна мережа, наявність висококваліфікованих працівників, попит на якісні продовольчі товари. Як приклад можна назвати вирощування пивоварних сортів ярого ячменю (сприятливий Подільський клімат) для виробництва солоду, необхідного у приготуванні пива.

**Характеристика чинників, що впливають
на інвестиційну привабливість підприємств**

Чинники	Складові чинників
<i>Внутрішні</i>	
Господарсько-виробничі	Рівень розвитку виробництва, застосовані технології, наявність виробничих потужностей, продуктивність праці, основні показники виробництва
Економіко-фінансові	Показники економічно-фінансової діяльності, ефективності виробництва, конкурентоспроможності
Інституціональний	Засновники, організаційно-правова форма, особливості функціонування
Безпека вкладень	Історія господарювання, кредитна й інвестиційна історія, оцінка рівня інвестиційної привабливості, фінансовий ризик
Інформаційний	Наявність програмного забезпечення та його застосування
<i>Зовнішні</i>	
Політична ситуація	Політична стабільність, цілісність країни
Місцезнаходження	Вигідне розташування підприємства до джерел сировини та споживачів продукції, розгалужена транспортна система
Законодавча база	Бюджетно-податкова, грошово-кредитна, цінова, валютна, інвестиційно-інноваційна політика
Конкурентні	Наявні потенційні конкуренти, мережа ринків, циклічність попиту товару, еластичність виробництва, прибутковість
Соціальні	Споживча спроможність населення, кадровий потенціал, демографічна ситуація

Оцінка інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства в ході дослідження вивчається, як процес, що складається із сукупності чинників, які дають можливість кількісно і якісно визначити рівень інвестиційної привабливості. Він складається з декількох етапів: аналіз діяльності підприємства; розробка бізнес-плану розвитку підприємства та заходів підвищення інвестиційної привабливості; залучення інвестиційних ресурсів. Даний аналіз має значний вплив на прийняття рішення інвестором щодо доцільності інвестування. Основним джерелом інформації для визначення інвестиційної привабливості є дані виробничо-фінансової діяльності та статистичної звітності підприємства.

Нами проведено аналіз основних показників ефективності використання земельних ресурсів та використання основних фондів.

Таблиця 2

**Основні показники забезпеченості ресурсів та ефективності їх використання на
сільськогосподарських підприємствах Хмельницької області**

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2012 р. у % до 2010 р.
1	2	3	4	5
Внесення мінеральних добрив у перерахунку на діючу речовину – всього, тис. ц:	611,4	845,8	887,1	145,1
У тому числі: в розрахунку на 1 га посіву, кг	84	106	107	127,4

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5
В розрахунку на 1 га посіву пшениці, кг	89	114	118	132,6
в розрахунку на 1 га посіву кукурудзи на зерно, кг	120	142	131	109,2
в розрахунку на 1 га посіву цукрових буряків, кг	267	275	311	116,4
Показники ефективності використання землі Урожайність, ц/га: зернових і зернобобових	31,5	41,3	46,5	147,6
цукрових буряків	336,9	350,5	468,4	139,0
сої	19,5	15,7	21,5	110,3
ріпаку	18,7	21,5	22,4	119,8
Виробництво на 100 га сільськогосподарських угідь, ц:				
зерна	1726,3	2201,1	2785,0	161,3
молока	120,6	125,8	144,2	119,6
у живій масі	28,1	29,8	32,8	116,7
у забійній масі	19,5	20,9	23,1	118,5
Показники ефективності використання основних виробничих фондів: фондівдача, грн	1,08	1,37	1,71	158,3
фондомісткість, грн	0,93	0,73	0,59	63,4
фондоозброєність, тис. грн	156,7	163,1	164,4	104,9
фондозабезпеченість, тис. грн	4,1	4,2	4,2	102,4

Порівняльний аналіз розрахункових даних свідчить, що показники використання землі розраховані в рослинництві через урожайність сільськогосподарських культур, протягом 2010 – 2012 рр. збільшилися на 10 – 47 % насамперед завдяки покращенню культури ведення землеробства, внесення мінеральних добрив, залучення ефективних орендарів земельних паїв, застосування нових сортів.

За період, який аналізується, зросло виробництво м'яса і молока як у натуральному обсязі, так і в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь. Зокрема, виробництво молока в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь зросло з 120,6 до 144,2 ц, тобто приріст становить майже п'яту частину. У міжрегіональному порівнянні по виробництву молока (по областях) доля сільгоспідприємств Хмельницької області становить 4,9 % (площа сільськогосподарських угідь 3,8 %), а в абсолютному значенні та в розрахунку на 1 корову – це дев'яте місце.

Щодо показників ефективності використання основних фондів, то слід відзначити їх покращення за останніх три роки.

Забезпеченість ресурсами та їх ефективне використання сприяло покращенню показників економічної ефективності сільськогосподарських підприємств, про що свідчать дані табл. 3.

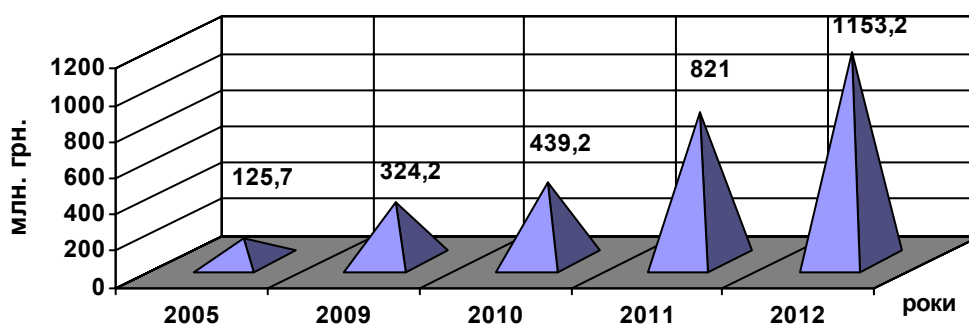
Аналіз показників економічної ефективності відображає стабільність і ефективність сільськогосподарської діяльності області протягом останніх років.

Сільське господарство займає важливе місце в економіці Хмельницької області, сприяє підвищенню матеріального добробуту населення, зміцненню економічної і продовольчої безпеки. Ця галузь (включаючи мисливство та лісове господарство) забезпечує п'яту частину валової доданої вартості регіону. Поряд з цим, відчутним залишається внесок сільськогосподарських товаровиробників в загальнодержавні обсяги виробництва сільськогосподарської продукції. За підсумками 2012 р., це 5 %, або 7 місце [5].

**Окремі показники економічної ефективності виробничої діяльності
сільськогосподарських підприємств Хмельницької області за роками
(у постійних цінах 2010 р.)**

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2012 р. у % до 2010 р.
Вартість валової продукції у розрахунку на: 100 га с.-г. угідь, тис. грн	444,3	553,2	688,5	154,9
одного середньорічного працюючого, тис. грн	156,3	199,5	247,1	158,1
100 грн. основних виробничих фондів, грн	107,9	136,5	166,1	153,9
Чистий прибуток у розрахунку на: 100 га с.-г. угідь, тис. грн	34,2	76,6	119,6	349,7
одного середньорічного працюючого, грн	12,9	30,0	46,5	360,5
100 грн основних виробничих фондів, грн	8,3	18,4	28,3	340,1
Рівень рентабельності, %	14,0	21,6	24,9	177,9

Стабілізація та стійкий економічний розвиток сільськогосподарського виробництва можливий за умови постійного оновлення основних та регенерації спожитих у процесі виробництва засобів за рахунок надходження інвестиційних ресурсів у розвиток аграрного виробництва.

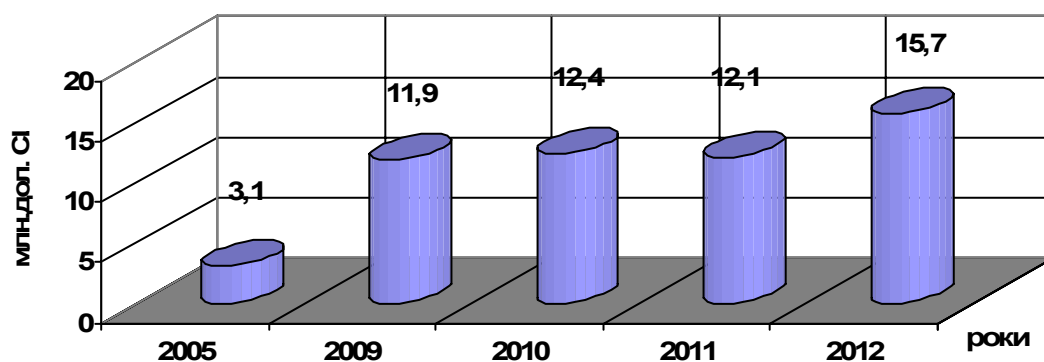
Діаграма 1. Динаміка капітальних інвестицій у сільське господарство Хмельницької області

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій у сільське господарство Хмельницької області

Динаміка капітальних інвестицій свідчить про збільшення обсягів як за останні три роки, так і за період з 2005 р. відповідно у 2,6 та 9,1 раза. Основним джерелом фінансування є власні кошти, доля яких становить понад 90 %. Зростання капітальних інвестицій сприяло завершенню будівництва та реконструкції приміщень у 2012 р. для утримання великої рогатої худоби та свиней на 1,5 і 0,2 тис. скотомісць відповідно, а також тваринницьких комплексів з вирощування і відгодівлі молодняку великої рогатої худоби і свиней на 1 і 0,6 тис. гол. відповідно та для птиці – на 3,3 млн курей-несучок.

Об'єктивним критерієм інвестиційної привабливості є процеси іноземного інвестування. Обсяг прямих іноземних інвестицій в сільське господарство Хмельниччини має позитивну тенденцію до зростання, про що свідчить рис. 2.

Дальший розвиток молочного скотарства спрямований на повніше задоволення потреб населення країни в молоці і молочних продуктах на основі раціонального використання наявних природних і виробничих ресурсів. Це зумовлює необхідність визначення рівня інвестиційної привабливості виробництва молока і вивчення її динаміки за умов різних видів господарювання і форм власності.

Діаграма 2 Динаміка прямих іноземних інвестицій у сільське господарство Хмельницької області

Рис. 2. Динаміка прямих іноземних інвестицій у сільське господарство Хмельницької області

Висновки. Для досягнення Україною своєї частки на світовому ринку в умовах зростання попиту на молоко і молочні продукти, збільшення виробництва високоякісних продуктів молочного скотарства шляхом визначення інвестиційної привабливості та залучення інвестицій як внутрішніх, так і зовнішніх є одним з важливих завдань агропромислового комплексу області.

Дослідивши процеси інвестиційної привабливості виробництва молока, можна зробити висновок, що агропромисловий комплекс Хмельниччини протягом останніх років був і залишається інвестиційно привабливим для розвитку молочного скотарства.

Стратегічним завданням підвищення ефективності молочного скотарства є врахування економічних інтересів підприємств-учасників, перехід виробництва до інтенсивного напрямку розвитку, впровадження інноваційних технологій, які зорієнтовані на раціональне використання ресурсів галузі молочного скотарства.

Список літератури

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств. Підручник. –К.; КНЕУ, 2002 – 624 с.
2. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент: учебный курс. – К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с.
3. Демчак І. М., Микитюк Д. М., Чижевський О. Л. Перспективи розвитку та підвищення ефективності галузі молочного скотарства України. // Продуктивність агропромислового виробництва. – 2012. – № 21. – С. 4.

4. Крейнина М. Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле. – М.: Дело и Сервис, 1994. – 256 с.
5. Сільське господарство Хмельницької області за 2012 рік. / Статистичний збірник Головного управління статистики в Хмельницькій області. – Хмельницький. – 2012. – 272 с.
6. Мазур Н. А., Суліма Н. М. Проблеми розвитку молокопродуктивного комплексу Поділля // Економіка АПК. – 2011. – № 12. – 32 – 37 с.
7. Моніторинг стану галузі тваринництва та ринку м'ясо-молочної продукції за 2011 рік. – К; НДІ "Укргропромпродуктивність". – 2012. – 172 с.

Инвестиционная привлекательность сельскохозяйственных предприятий - путь к повышению конкурентоспособности молочного скотоводства

А. П. Мисинькевич,
С. И. Василюк
Научно-исследовательский центр "Хмельницкагропромпродуктивність"
Н. А. Лисевич
*Управление агропромышленного развития
Каменец-Подольской райгосадминистрации*

Исследованы проблемы и пути инвестиционной привлекательности производства молока и предложены основные направления ее повышения.

Investment attractiveness of agricultural businesses – the way to milk cattle breeding competitive ability increasing

A. Misinkevych,
S. Vasyliuk
Scientific research centre "Khmelnyskaagroproductyvnyist"
N. Lisevich
*Department of agricultural development
Kamenec-Podolsk district administration*

Problems and ways of milk production investment attractiveness are researched and the main ways of its increasing are offered.